

M A G Y A R
K U R I R

M D C C C I I . d i k

E S Z T E N D Ö R E .

D. Decsy Sámug^a

és

Pántzél Dániel

BCU Cluj / Central University Library Cluj

által.

VI. Fertály Esztendő.

Bétsben, 1802.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nro. 27.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben, Pénteken Octobernek 15 ső napján
1802-ik esztendőben.*

Orosz Birodalom.

Pétersburgtól 5 mérföld távolságra, egy 27 Batalion gyalogságból és 21 Schwadron lovasságból, mind egygyütt 20 ezer emberekből álló tábor gyűl öltse *Krazno Zelo* mellett ölti gyakorlás végett. A' sereg 12 napokig leszen egygyütt. A' lovasságnak egy rejtét *Konstantin Nagy Herceg* fogja vezérelni.

A' Frantzia Nemzeti Institutum egy tökéletes gyűjteményt küldött minden eddig való munkáiból a' Pétersburgi Orosz Akadémiának, egyzersmind arról is nyilatkoztatást tetetven, hogy melly igen ohajtaná ezen Tudósok Akademiájával arra a' barátságos lábra ismét vissza állá-

ni, a' mellyen égygyütt a' revolutzió előtt állottanak.

Olasz Ország.

Első Konzúl és ezen Respublika Elölülője Bonaparte meg határozta, hogy mind azok a' Frantzia munitziók, ágyuk, és egyéb apró fegyverek, a' mellyek innét még eddig Frantzia országba által nem vitettek, az Olasz Respublikának adattassanak; hogy a' bé-állott 11-dik Frantzia Respublikai esztendőnek lefolyta alatt, az Olasz Respublika' minden ágyui újra öntetessenek; 15 ezer Flinta, 2 ezer pár piltoly, 2 ezer karabély, és két hadi hidakhoz való hajók készitessenek; 's hogy Mantuában egy, és Pizzighetone várában is egy fegyveres ház állittaffék fel.

Rómából irják, hogy az új Szárdiniai Király készülne által ezen szigetre, minekutánna Piemontnak el vesztéséért való kárának ki pótoltatása fölől, reménységét a' szárazon el vesztette volna. Udvari emberei nagy rézint vizsgálva kezdenek azon tartományokba térni, a' hol születtettek.

Az Olasz Respublika béli Törvényhozó Gyűlésből egy nevezetes új törvény jött ki, a' melly szerént a' Politziai Kormányzéknek hatalom engedtetik arra, hogy valamelly ifjat, az atya ki vánságára, 6 hónapokig tartó fogságra tétetessen.

Frantzia Respublika.

Polgár Moreau, az Autüni Érsek, (így szoll a' *Moniteur*) meg hótt. Az Első Konzúl Kardinálisí süveget kért vala ezen érdemes és derék Érsek számára a' Pápától. Ő igen fájlalta idő előtt történt halálát egy fő Papnak, a' kire az ő Megyéje béli lelkiismeret tsendességének és boldogságának, még igen nagy szüklége vala. Terhes kö-

telefféget fog magára vállalni az, a' ki ő helyébe fog következni." — Életének 81-dik esztendejében holt meg ezen tisztes Érsek a' kiről a' *Moniteur* itten emlékezik.

A' Konzulok ilyen követtséget küldöttek Sept. 15-dikén a' Megtartó Tanátsához: — „

„Senátorok! A' Konstituzióban esett változásokat illető *Senatus-Consultum*nak ereje szerént, az Első Konzul *Senatorokká* nevezte: — az igasságtevő volt Ministert *Abrial* polgárt — a' Párisi Érseket *Dubelloy* polgárt — *Aboville* Generált az Agyúzó sereg Inspektorát — a' közönséges politikai Ministert *Fouché* polgárt — és végezetre a' *Status-Tanáts'* belső dolgokra ügyelő szakaszának előülőjét *Rödcrer* polgárt. Polgár *Abrial*, a' ki a' Kassálás-Tribunáljában sokáig viselte a' közönséges ministertéget, annyi talentomait és igasságos tselekedeteit mutatta ki, hogy végezetre igasságtévő Ministerré neveztetett. Ő, oly szolgálatokat mutatott ezen hivatalnak viselésében a' hazához, a' mellyekért csak azzal gondolta őtet az Első Konzul meg jutalmaztatni, hogy köztetek rendelkeznie ülést. Polgár *Dubelloy*, az ő ötven elzetendőkig való Püspöksége alatt, tökör gyanánt volt a' Gallikáua Ekléziában. A' Frantzia első Püspöki megye vezérévé tétettetvén, minden polgári és apostoli virtusoknak példa-adó mustrájokul szolgált. Generál *Abboville*, a' kit, Északi Amérikána a' maga függetlenségiért folytatott háborujából egész Europa esmér, most a' Frantzia sereg azon szakaszának vezére, a' melly leg erősebb oszlopa a' *Status* boldogságának. Polgár *Fouché*, a' Respublika terhes környülállásai között való politikai ministertségében, talentomai, murkassága, és az Országlólszékhez viseltető hivsége által, tökelletesen meg fe'elt annak, a' mit tölle a' könyülállások szeré t várni lehetett. Minekutánna ő a' *Senatus*nak tagjává neveztetik, ha valamely kör-

nyúlások azt kívánandják, hogy a' politziai minifteri hely újra bé töltödjön, ekkor is öt fogja az Országglószék ezen hivatalra leg alkalmasabbnak találni. Polgár Röderer, a' ki már még a' Senatus formáltatódásakor Senátornak volt kinevezetve, az óta is meg nem szünt magát a' Státus-Tanátsban példás szolgálatjai által meg különböztetni, etc. —

„ Bonaparte.

A' *Fouohé* Senatorrá való léte által, ezen Senatus-Consultum szerént megszűnt egy ideig a' közönséges politziai minifterség, és annak foglalatosságai is az úgy nevezett Fő-Biró foglalatosságaival tsatoltattak özfze.

Meg van már a' kies és igen termékeny *Piémontnak* állapotja is végképpen határozatva A' Konzulok ilyen Senatus-Consultumot adtak ki iránta Sept. 11-ikén: — „

„A' Piemontból formáltatott, *Po, Doria, Marengo, Sezia, Stura, és Tanaro* nevü D-partamentomok, Frantzia országgalégygyüvé tsatoltatnak. A' Pó Departamentom 4, Marengó, Stura, és Tanaro, 3 — 3, a' Sezia és Doria Departamentomok pedig, 2 — 2 tagokat küldenek Párisba a' Törvényhozó Gyűlésbe. Ezek által 318-ra fog telni a' Fr. Törvényhozó Gyűlés' tagjainak száma. *Turin* városa, azon Frantzia fő városok közzé számláitatik, a' kiknek Polgármestereik jelen lenni tartoznak azon hittelelen, a' mellyel az a' Polgár, a' ki az Elő Konzul helyébe fog következni, magát a' Respublika hűségére le kötelezi. Ez szerént 25-re telik Frantzia országban az ilyen fő városok száma.

Themis nevü Rochellei Frantzia kereskedő hajó *Cayennéből* evezvén haza felé, a' múlt Jul. 2-ikén *Flore* nevü szigetről, a' melly égygyike az Azores szigeteknek, köziklára akadván, oda vészett, csak az embereket foghatta ki *Hébé* ne-

vü Glasgowi hajó. A' kapitánya az el veszett hajónak annyira meg illetődött a' szerentsétlenségen, hogy tovább élni nem akarván, önként a' tengerbe ugrott, és oda veszett.

Máintzából Septemb. 11-dikén. Gen. Bernadotte és St. Suzanne, a' Rénus mejjékeire meg érkeztek, hogy az ott öfzfe gyülekezett Frantzia seregekkel némely mozdulásokat tétessenek. Irják némelyek, hogy ezen seregekhez olyan rendelések érkeztenek, hogy az indulásra minden órán készen tartsák magokat: midőn ellenben másokat, mind ezek mellett a' hadi készülétek mellett is ez a' jó reménség táplálja, hogy a' Német Birodalom béli osztály dólga, végezetre is tsakugyan minden fegyveres közbenjárás nélkül fog tökéletességre menni.

Passau várossa iránt újanton bizonyossá tette a' Bavariai udvart az Első Konzúl, *Lauriston* nevű Adjutánsa által, a' ki Münchenen folytatván útját kerefztül, Sept. 8-dikán érkezett meg Párisból Régensburgba.

Frantzia országnak *Landes* nevezetű Departamentomában, igen tetemes és figyelmetességre méltó kárt vallottak az idén a' juhás gazdák. A' kigyók felettébb való módon el szaporodván a' tavafzon a' juhak' tögyeikből a' tejet ki szívták, 's az ilyen juhaknak tsétseik azután többire mind öfzfe foonyadtak, ki szárodtak, és bárányaikat nem szoptathatták. Százanként heverték a' pulzátokon az ilyen kigyók miatt el döglött juhak.

A' Marsilia béliek az Első Konzúl számára egy emlékeztető pénzt készítettvén, ezt egy követség által küldötték el hozzá Párisba. Az Első Konzúl ilyen nevezetes szavakkal fogadta ezen Követséget: — „

„A' *Marsiliai* kereskedő hajók előtt újkapuk nyitattak a' Portával való Kötés által a' Fekete tengerre; ugyan azok előtt a' Pó vize is kapukat nyitott; egy felől egész Ferraráig, más fe-

lől *Piemont* közepéig nyomúlhatnak bé, hogy a' szappant és mindenféle *Marsilia* drága szerzeményeket, onnét a' Helvétusoknak és a' Német Birodalom egy részének, által hordják."

Egy Frantzia ritka műves, igen mesterseges és majd csak nem hitel felett való porcelánokat készített. Készített p. o. egyebek között olyan arany és vas lántzokat, mellyek 360 szemektől állanak, az arany lántznak végén egy arany, és a' vasnak végén vas golyobisopka van; a' más végekre pedig egy bolha lévén egy lábá ál fogva foglaltatva, az egész lántzot húzza, — Ennek munkája másodszor egy egész kézületű arany ágyú minden hozzá tartozó tengelyel, 's kerekekkel egyetemben, 's ezt is egy fergeske vonnya, holott a' tereh 400: szor nehezebb mint ő. — Ugyan ezen embernek a' képzeleten feljül járó munkája továbbá, egy 4 kerekű és 4 arszél rugókon álló kotsi, a' mellynek kerekei és első réize forog: a' bakján egy kotsis 's benne 2 emberek ülnek, és ezt is egy bolha vonnya.

Mint hogy a' revoluzió alatt a' vadászat mindeneknek szabad lévén, a' vadaskertekből Frantzia országban csak nem egészszenk kipusztítottak a' vadak; most már a' *Forets* Departamentomból (a' *Luxemburgi* vidékekről) hordják nagy költséggel a' faarvasokat, özeket, és egyéb vadállatokat, a' *Fontenbleau* vadaskertbe, a' hol ennek utánna az Első Konzúl vadászattal kivánnya magát gyönyörködtetni.

Azt a' paripát, a' mellyel *Páris* várossa megajándékozta az Első Konzult, 12,500 Livrán vásárolta egy lókupetzától: a' kézülete pedig olyan drága ezen paripának, hogy 100,000 Livrákra betsültetik.

Páris Sept. 16:ikén. Gen. és Státus tanácsos *Brüxe*, mint Frantzia Követ Konstantinápolyba rendeltetett. — Mind jobban jobban hitelesül az a' néhány napoktól fogva folyó hír, hogy az Ellő

Konzúl, azon útjában, mellyet nem soká a' Rénusi új Departomokban tenni fog, a' Prussus királlyal is öltöze fogna *Düsseldorfban* jönni. — A' seregek még gyűlnek az Ország belső részeiről a' Rénus felé.

* * *

A' múlt posta napon félbe szakadt Senatus Consultum tizkelyeinek végezte.

V. Titulus. A' Senatusról (Megtartó Tanácsról). — 54) Tz. A' Senatus régutazza egy Senatus Consultum által a' Koloniáknak Konstituziojokat, azon tekintetben, a' mi meg az Ország közönséges Konstituziójában meghatározatva vintsen, pedig ennek fennállására meg kívántathatik; ő magyarázza meg továbbá a' Konstituziónak azokat a' tizkelyeit, a' mellyek külömbkülömb féle módon magyaráztathatnak. 55) A' Senatus meg süntetheti őt elzendeig egy Senatus Consultum által, a' Departamentomokban levő Esküdteknek foglalatoságait, a' hol szükségesnek találándja; ha a' környüllások úgy kívánnyák, ez vagy amaz Departamentomot a' Konstituziónak védelme alól is kirekeltheti; ő határozza meg azon idő szakaszt is, a' melly alatt azon Izemélyeket, a' kik a' Konstituzió 46-dik tizkelyének ereje szerént árestáltattak, az Iulófizék eleibe kell állítani; az Iulófizék iteleiteket semmivé teheti, ha látja, hogy a' Státus' bátorságával ellenkeznek, végezetre, ő t. i. a' Senatus osztatja el a' Törvényhozó Gyűlést és Tribunátust, k' ő nevez Konzulokat. — 56) A' Senatus eleibe az Orzáglófizék terjeszteti a' projektomokat, meg fontolás végett; arra, hogy valamely projektomból közönséges Senatus Consultum legyen, csak a' voksoknak tsupa többsége kívántatik; arra ellenben, hogy a' Konstituziót illető projektomokból Senatus Consultum lehellen, a' voksok.

nak két harmad részek szükséges. — 57) Az olyan projektumok, a' mellyek az 54-dik és 55-dik cikkelyben elő fordult tárgyakat illetik, egy Titoktanatsban fontóltatnak meg, a' melly a' 3 Konzulokból, 2 Senátorokból, 2 Státustanátsosokból, és az Érdem = Légiónak 2 fő tisztjeiből áll. Ezen tagokat minden alkalmatosságokban az Első Konzul vállogatja ki. — 58) A' békefféges és szövetséges Kötéseket az Első Konzul rátifikálja, miökutánna a' feől a' Titoktanátsot meghalgatva volna; hanem, minekelötte azokat kihirdetteté, az egész Senatus eleibe terjeszti. — 59) Az a' végzése a' Senatusnak, a' melly szerént valaki a' Törvényhozó Gyűlésnek Tribunatusnak, vagy a' Kassálás = Tribunáljának tagjává neveztetik, *Arrete* nevet visel. — 60. Azok a' végzései pedig, a' mellyek az ő tulajdon belső politziáját és belső adminiftrázióját illetik, *Deliberatum* nevezet alatt jönnek ki. — 61) A' Konstituzió 15-dik cikkelyének ereje szerént meghatározott 80 Senátorok' számának ki pótolására, a' Respublika II-sik esztendejében 14 új Senátorok neveztetnek. Ezen tagokat a' Senatus választja ki három-három kándidátusok közzül, a' kik az Első Konzul által a' Valasztó Kollégiumok által meghatározott listromból projektáltatnak. — 62) Az Érdem = Legió Nagy Tanátsának 7 tagjai, egyfersmind tagjai a' Senatusnak is, akár hány esztendősök legyenek. — 63) Az Első Konzul nevezhet ennekfelette a' Valasztó Kollégiumok ajánlások nélkül is a' Senatus tagjaivá olyan polgárokat, a' kik magokat szolgálatjok vagy talenomaik által meg különböztették, de oly feltétel alatt, hogy a' Konstituzió által meghatározott idejüek légyenek, 's hogy a' Senátorok száma a' 120-szat feljül ne haladja. — 64) A' Senátorok lehetnek egyfersmind, Konzulok, Ministerek, az Érdem = Legió tagjai, és a' közönfféges tanulásra ügyelő Inspektorok, és küldözheti őket

az Országglófszék rendkívül való követtségekbe is. — 65) A' Senatus két Titoknokokat választ magának esztendőnként a' maga tagjai közül. — 66) A' Ministereknek van ülőhelyek a' Senatusban: de nem bírnak voksoló jussal, ha csak egyszerűs mind nem Senatorok.

VI. Titulus. A' Status • Tanácsosokról — 67) 68) 69) Tz. A' Status • Tanácsosok száma az ötvent nem haladhatja feljül. A' Státus • Tanács szakaszokra osztatik fel, a' mellyek külömbkülömb tárgyakat folytatnak. A' Ministereknek rangjok, ülések, és voksok vagyon a' Státus Tanácsban.

VII. Titulus. A' Törvényhozó Gyűlésről. — 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) Tz. Minden Departamentom bizonyos és a' maga nagyságához a' alkalmaztatott számú tagokat küld a' Törvényhozó Gyűlésbe, a' szerént, mint az itt következő laistrom mutatja. (Ezt a' laistromot mi nem teszszük ide, csak azt jegyezzük meg rolla, hogy ez szerént, a' *Sequana* Dep.tom, t. i. *Páris* várossa, 8 tagokat, az alfo *Sequana* 6, *Gironde* 5, és ehez képpelt rendre, ki 4, ki 3, ki 2 tagot küld, úgy hogy *Elba* szigete is egygyet küldvén, 301-re kell telni a' Törvényhozók számának.

VIII. Titulus. A' Tribunatusról. — 77) és 78) Tz. A' Respublika 13-dik esztendején kezdvén, a' Tribunátus tagjainak száma nem lehet több 50-nél. Ezek közzül minden 3 esztendőnként ki lépik 25; a' kik helyet nem küldetnek mások mind addig, míg 50-re le nem száll a' szám. A' Tribunátus is szakaszokra osztatik fel. A' Törvényhozó Gyűlés és Tribunátus tagjai mind annyiszor meg újittatnak, valahányszor azokat el osztatoi a' Senatus jónak találja.

IV Titulus. Az Igasság ki szolgaltatásáról és Irélszékekről. — 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) és 86) Tz. Légyen egy Fő Bíró mint Igasságiévő (*Justic*) Minister, és a' kinek meghatározott öllőhelye légyen mind a' Senatusban mind a' Stá-

tus Tanácsban. Ő üljönélöl mind a' Kassálás mind az Apellálás Tribunáljaikban, ha az Országglószék jónak találndja, és a' ki az Itélőzésekre és a' Kerület béli Itélő Bírákra figyelmeztetni tartozván, ezeknek hibáikat szemekre hányhatja. A' Kassáló Tribunál, midőn abban a' Fő-Biró ülélöl, a' Bírakat meg foszthatja hivataljoktól, 's a' Fő-Biró eleibe idíztetheti, hogy tselekedeteiről számoljanak. A' Kassálás Tribunáljának tagjai, az Első Konzúl ajánlására a Senatus által Senatorokká neveztetethetnek.

X Titulus. A' Megkegyelmezés jussáról. — Az Első Konzúlnak jussa van meg kegyelmezni, minekutánna a' Titok-Tanátsos, a' melly a' Fő-Biróból, 2 Ministerekből, 2 Senatorokból, 2 Status Tanátsosból és a' Kassálás Tribunáljának 2 tagjaiból áll, meg halgatta.

Nagy Britannia,

A *Gen. Lasnes* felesége, az Első Konzúl testvére, a' ki Lisabomból, a' hol férje követségét vitelt, ideérkezett, egy 20 esztendő s szép ifjú menyetke. Azt beszéllik, hogy a' *Lasnes* tselekedetét nem kedvelli az Első Konzúl: és ilyen rendelést küldött eleibe, hogy *Párisba* ne mennyen, hanem a' hol ezen rendelés találja, tovább való rendelésig ott maradjon. Haliatik, hogy *Orleansban* érte vólna ezen rendelés. Azt is mondják, hogy az Adjutánsát el küldötte ugyan *Lasnes* *Párisba*; hogy Lisabomból való el jövetelének okát a' Konzúl eleibe terjesztette, de semmi képpen nem akarja a' Konzúl az okot elegséges mentségnek találni.

Angliában eddig is számos Kanálisok találtak a' kereskedésnek elősegélésére. Most valami gazdag magános Anglusok ismét 4 millió *£* orintokat tettek özfize, *Aktziában*, olyan tzel-

lal, hogy Londontól fogva Portsmouthig egy új kanáliszt készíttessenek.

Anglus Oberster Stuart olyan ajánlást tett az Országölőknek nevében a' Portának, hogy a' közte és az Egyiptomi engedetlen Beyk között való közbenjárás, magára fogja vállalni, ha a' Porta, Egyiptomnak tegeger felől lévő részéből egy darabotskát, kereskedésnek okáért az Anglusoknak enged. Hanem a' Porta nem fogadta el ezen ajánlást.

Polgár Garnerin ismét fel utazott a' levegőbe Londonban Sept. 8. ikán. Most Glasford nevű Anglus vóit az utazó társa. A' 6: ra 1 fertálykór indultak fel del után, és 20 minuta vólt a' 8: ra, mikor le szállottak. Fel-indulások után, csak hamar 13,410 lábnyi magasságra emelkedtek fel. Egész Angliát minden partyaival együtt, csak mint valamelly földabroszt úgy látták lábaik alatt. Le jövételek alkalmatosságával egy 1000 lábnyi vastagságú fellegzeten botoszkodtak keresztül, a' hol olly nagy hideget éreztek, hogy felső kaputjokat is fel venni kénytelenítették.

Az Oppozitzió részén lévő levelek nagyon meg kritizáltak Foxot, azért, hogy magát Párisban az Első Konzulnak a' tudva való módon bemutatattatá: 's közönségesen szolván, az ő mostani utazása 's Párisban való maga-alkalmaztatása által, nem keveset vesztett Fox az Angliai Oppozitzió részén lévőek előtt való bészülletéből.

Némely Londoni levelek írták, hogy az Első Konzul Bonaparte jövedelme elztendőként 24 millió Livrákra menne: hanem ezt magok, az Anglusok is nem sokan hiszik.

Magyar Ország.

Pozsonból Sept. 28 - dik napján. A' múlt pénc

teken a' 43 - ik, szombaton a' 44 - ik, és tegnap a' 45 - dik ülését tartotta az Ország Gyűlése.

Temesvárról, Septemb. 17 - ikén. Azon Torontal Vármegyében lévő *Csenei* nevű Kamerális jofszágot a' mellynek elztendőként való Kamerális betsüje 4550 Forintokra tétetett, és a' melly tegnap itten, közönséges kotyavevye által, 12 elztendőkig tartó arendába bocsáttatott, 12 ezer Forint elztendőként fizetendő árendában azon Titt. Gyertyánffy urak nyerték el, mint többet ígérők, a' kik a' Bánátusban még más három szép faluknak tulajdonosok.

Aradon, Septemb. 15 - dik napján. Minden nevezetes, és örök emlékezetet maga után tárgyozó dolognak, és derék tselekedetnek az ő bére, a' ditsőffég koszorúja, és a' Nagy elmék napja az illendő ditséret. — Ezeknek kengyel futója az irigységet támasztó betsületbéli hír; mellynek sok változások után a' bírása, a' közhaszon. Ez pedig a' Nemzetek fogadott dajkája, mellynél fogva örvendetes végett, és dús virágzást minden igyekezet el: érd. Ezen Tek. N. Arad Vármegyében is, a' hol a' Trájánus Romai Császár úttyának, és Töltésének legtettzetősebb nyomdoka találtatik, más ezen közönséges utozásnak segedelmét előbbre mozdító, majd az tenger mellyéki, sőt az Egyiptomi *Nilus* folyamattyában hajdon foglalt rekesztékek, és köz: úti intézetekkel vetélkedő hosszszasabb töltéseket és kö: hidakat, a' Nemes Megye közönséges jó gondolkodása épített mostan. — Nevezetess: na Szöllösi Csigér folyó: tól egy fél státióra a' *Mókra* és *Karabli* erdők közt a' *Fejér: Körös* partyán fekvő *Boros Jenő* mező várallág, egy olly nagy Töltés, az Erdely Országába vezető köz: úton állitatik fel, mellynek hosszza szakadék nélkül, négy tekerű: tetű egyenességben, egy jó alföldi mértföldig nyújtózik. Szélessége 10 ölvi az árka két öl két oldalról; magossága 9 lábnyi.

Ennek örmősen hordott földje előbbfőz, elhárítván, és salykokkal megveretettvén, 3 arasznyi magasságra követes homokkal; 's a' szinén darás fővényel terítették bé. Hat köhid rajta, a' lapányos helyekről öszve szivárgó motárnak elágoztató menedékkéül alkalmas helyeken építettik, mellynek a' naggya — 1000 Rbf forintokban, az apraja 500 Rfban, a' műszerrel, 's munkásokkal egygyütt, kerülnek.

Az egygyik híd zárnyának külső oldalára egy felől ezen vers készitetett:

Hunc pontem; et fossas curarunt aggeris altas
Juridica Aradii sedula membra fœri.

Más felől

Hoc positum; quæstus Ratione; et Plebis ad Usum
In commune bonum, laude perennet opus.

A' Töltés mellett függő Táblára

Itt valaki járand, jó előre lássa,

Tilalmas, a' hídnek, 's Töltés rongálása.

Két felől pedig a' köz batorlásgra nézve az erdő 50 ölnyre bokraitól feltisztítván, kivágatott.

Ezen hidak, és töltések, más ezen Nemes Aradi Megye vidékeiben is folytatatni, és munkában vétetettni fognak. Ennél a' Töltésnél 500 és hol több, hol, kevesebb, munkások vagynak és mivel Ns. *Atzél István* ítélő mester Ur uradalmabéli jószágán keresztül vitetik, Táblabíró *Vörös Ignác* Ur által, minden műszert, és segítséget kiadattott; és maga azon Táblabíró Ur, *Handler Ferencz* Tisztartóval ottan hetenként gyakran megjelen, és a' kívántató eszközöket kiszólgáltatták.

Mind ezen és más ugymint — Ternovától Silingyiáig, és Uj-Szent Anna M. várossán keresztül, és más helyeken való Megyei köz utaknak a' szabad kereskedés előmenetelesítésére legközelebb, és főrróbban nyúl, és rendelést hozattat

Nagvfájos Kir. Tanácsos, és Első Alzispány Gyoroki Edlspacher Zsigmond Ur, és ezen tapasztalásairól nevezetes jobbkezüszerifégének előmozdításában mind a' vilagosi Járásbéli fő szolgabíró Csernovits János Ur részéről küönös értelmű, Bittó Imre all-szolgabíró, és arra termett frisselégű Barthos Ferenoz esküd't Urak, mind a' Soros Jenei Járásbéli fő szolgabíró Pásárhellyi János, és Mosótzai Inftitoris Sámuel Urak, két felől hozzá látattatnak ezen földi üdvelléges köz dolgohoz, a' hol magam is nem utolsó, serkengetéft, és dolgofok foglalatoifágát nógató elközléseket vífzek végben,

Ezen töltés, és köz-út vitele, ennek előtte majd jaratlan helyeken, bár a' Erdély Országnek Aradra, és a' Bánátban vivő úttya vólt, a' múlt Tavasztól fogva kezdődött, és majd már tökélettelégre ment; és még is a' jó Rendtartás mellett, sem a' dolgozó nép, sem a' magok hasznátkereső uradalmok, sem az eszközölő katok, meg nem érezték, hogy miben? milliven? és mikor? tétett azon út. Ennek környéke erdős; az úgy nevezett Lunkában a' Mókrai hegy alatt, egy az Atzél nevét hordozó tavanyú kút viz mellett vitéik: a' melly hegyen tót a' Nádast, Tánitz, Hegyesi, Tirból, Butpataki dombokon — egy Magyarúl Durtovan, Oláhúl Feritse nevű, a' Ballaga, vagy Ördögborja: fűhez hasonló, leveliben szélesebb Nötvény találtatik, a' melly a' hegyeken 30 — 40 ölnyre a' gyökerére nézve a' föld színe alatt, elbúj, és elágozik — ennek Szent Mihály táján a' fertélek; eladélére leg nagyobb, és egeszfagos haszont vészik a' Bánátban és a' mezőfegen, de leginkább Lugos, Mehódia bértzein terem. Nagyot érdemelhetne a' közönség előtt az, a' ki, azon hosszú gyökeres fűvet a' izántótóldekre ki hozván, megfzelidíthetné!!!

Peretsenyi Nagy László.